

Տո՛ւր ինձի այդ կիրքերէն, ցնցէ՛ զանոնք դուն այսօր.
Թող սրբացնող կաթումէդ ժառանգեմ շեշտ մը հըզօր,
Որպէս զի երբ ճամբուս վրայ ըստուեր մը ինձ դարանէ,
Ձը փշրէ զիս հարուածով մ'իւր կերպարանքը դժնէ:

Դու սէրն եղիր իմ լանջքիս յորդ կոհակներն ամպրոպող
Դու ջահն եղիր և միտքս քեզմէ բոցեր առնէ թող.
Դու անծանօթ Աստուածը՝ հոծ իղձերուս աղցաւոր.
Խորհուրդներուս վըրայ դի՛ր միշտ խորհուրդը գերազօր:

ԵՂԻԱ ՄԷԼԵՔԱՆ

ՅՈՒՇԱԳԻՐՔ ՌՈՒՍՏԱՄԻ

ՄԱՄԼՈՒԻՔ ՄԵԾԻՆ ՆԱԲՈԼՆՈՒՑԻ

(Տես Բազմ. էջ 415)

Շէյխին քով ևս բաւական դրամ վաստակեց ինչպէս ինչպէս անոր տունը կու գային գիւղերու գլխաւորներն, որոնք կը բերէին իրենց տիրոջ հարկեր, զորս պարտական էին հատուցանել ամէն տարի, և Շէյխ-Էլ-Պէքրի ընծայ կու տար անոնց իւրաքանչիւրին վերնագգեստ մը և կաշմիր մը. և ես Մամլուքներու վերակացուն ըլլալով՝ ինձի կ'իշխար անոնց վերնագգեստ և կաշմիր տալը: Երբեքն ձեռքս կու գար երեք չորս հարիւր ֆրանկ, և ես միշտ խնայողութիւն ընելով՝ մօրս կը զրկէի, բայց բնաւ առիթ չունեցայ զինքը տեսնելու:

Ամէն օր ձի կը հեծնայի Շէյխին հետ, որ ստէպ կը ճաշէր սպարապետին հետ, և այս պահուս էր որ խորհուրդ կ'ընէին քաղքին ու բանակին վրայօր:

Սպարապետն իւր բանակին մեծ մասն առնելով գնաց Սէն-ժան տ'Ալքըր անոնք լու համար: Փաղքին ստորոտը հասնելով՝ շատ յարձակումներ ըրաւ մինչև կ'ըջնին պարիսպը՝ իւր հետն ունեցած նոսականւորներն մտեր էին քաղաքը, բայց դժբախտ

տարար, պաշար չունենալով չկրցաւ յաջողիլ ու վերադարձաւ Գահիւրէ:

Հոն հասնելէն վերջը, երբեքն թուրքի զգեստ կը հագուէր նա, և կ'ըսէր, թէ այլ ևս Գաղղիա պիտի չգառնայ, և թէ թուրքի պէս պիտի թլփատուի ու եղիպտոսի թագաւոր պիտի ըլլայ: Ամէնքը գոհ էին այս բանիս վրայ, անոր վրայ մեծ վստահութիւն ունենալնուն պատճառաւ, բայց նա այս բաները կ'ընէր լաւ կերպով խաբելու համար թուրքերը: Տասնութերկու օր վերջը մեզի իմացուցին որ թուրքաց բանակ մը ցամաք կ'ելլէ. սպարապետն իսկոյն մեկնեցաւ Միւրա զօրավարին հետ, առաջնորդելու համար Ալեքսանդրիոյ գաւառին մէջ գտնուող բանակին: Այս միջոցին, Շէյխ-Էլ-Պէքրի նոր Մամլուք մ'առաւ, ինձմէն շատ աւելի տարեց, և անոր յանձնեց իւր բոլոր Մամլուքներուն հրամանատարութիւնը: Եւ Շէյխն այս իշխանութիւնը անոր տուաւ ինձի առանց բան մ'ըսելու առաջուրնէ, նոյնպէս խոստացաւ անոր

1. Առաջին անգամ տեսայ ես Պոնափարտը երբ կը դառնար Սէն-ժան տ'Ալքըր: Էլ-Պէքրին անոր ընդ առջ գնաց իւր Մամլուքներով. բոլոր մեծամեծ մարդիկ մեզի հետ էին: Արաքիւն սև ձի, բոլորովին մամլուքօրէն պատրաստուած: Առաջին տեսութեանս տպաւորութիւնը փոշոտած, շնչապառ. հանգրիճուած կօշիկներ հագած, կաշմիրէ սպիտակ տաբատ, սպարապետի հագուստ: Թուի դէմք, երկայն և տանաւոր փոշոտած մազեր, անմօրուս (Կոմար. մեծագոր.)

կնութեան տալ իւր աղջիկը, որուն համար արդէն ինծի հետ համաձայնած էր, և ամէն բան յարմարացուցած:

Շէշիւրին հրամանով ես ամէն օր կը հսկէի երիտասարդ Մամուլուքներուն վրայ թէ՛ փողոցի և թէ՛ գաւթի մէջ քալած ժամանակին: Օր մը, երբ ես իջեր էի մինչև սանդուխին ստորոտը, նոր Մամուլուքն եկաւ ինծի ազդարարելու որ սննեակս ինծի թէ՛ ինքն իմ վերակացուս է, բայց ես չուզեցի հնազանդիլ անոր, ըսելով «Այո՛, վեր կ'ելլեմ, բայց դու ալ ինծի հետ պէտք ես գալ»:

Տունը երկու երիտասարդ Մամուլուք ունէի, որոնք եղբօր պէս կը սիրէին զիս: Երբ սննեակս ելայ՝ հարցուցի նոր Մամուլուքին, թէ «Ինչ իշխանութեամբ ինքն կը հրամայէ ինծի, նա պատասխան տուաւ, թէ՛ «Պարտական չէ ինծի հաշիւ տալու», և ահա ասոր վրայ սկսաւ մէջերնիս կըռուր: Ես անոր վրան ցատքեցի զինքը ծածկելու համար, բայց որովհետեւ ինքն ինքն մէն շատ աւելի մեծ էր, ինծի օգնութեան հասան հետս եղող երկու Մամուլուքներն, և ահա երեքնիս միասին անոր վրայ յարձկնելով՝ զանի գետինը տապալեցինք. ես այնչափ ծեծ քաշեցի անոր՝ որ երեսը ուռեցաւ. բայց նա վերջացուց կոխը սանդուխին ստորոտը իջնելով և քնաց հոն: Այս միջոցին Շէշիւրն իւր պալատն էր, ես շատ կը վախէի որ ինծի գաւազանի հարուածներ տայ ընկերս ծեծելուս համար: Երկու երիտասարդ Մամուլուքներն ինծի ըսին «բնաւ մի՛ վախեր, մենք Շէշիւրին կ'ըսենք որ դու յանցանք չունիիր, այլ յանցաւորն նոր Մամուլուքն էր որ ուզեց հրամայել ու կոռուի Ռուստամին հետ որ ըրնաւ պատժոյ չէր արժանի»: Կէսօրուան ժամը չորսին ատենները՝ Շէշիւրն պալատէն իջնելով մտաւ իւր դահլիճը և հրամայեց ինծի խառնէ և իւր ծխափողը բերել, զոր շուտով կատարեցի: Բոլոր Մամուլուքներն դահլիճը գալով կանգուն կեցան Շէշիւրն-Էլ-Պէյլին զիմացը սովորութեան համեմատ: Յետոյ հարցուց ինծի, թէ «Ո՞ր

է նոր Մամուլուքն», ես ալ ըսի «Վարն է», և Մամուլուք մը զրկեցի որ զանի վեր կանչէ: Երբ մտաւ նա դահլիճը, Շէշիւրն տեսաւ անոր երեսի վրայի հարուածները, վասն զի աչքերն ու երեսն ուռեր էին իմ իջեցուցած հարուածներէս. և որովհետեւ ես Մամուլուքներուն մեծն էի, անոր համար Շէշիւրն ինծի հարցուց, թէ ինչու տխուր է նա, ո՞վ ծեծած է զինքը. Պատասխանեցի, թէ «Ես ծեծեցի զինքը, որովհետեւ խելք չէր կենար, կ'ուզէր փողոցը ելլել և ինծի հրամայել»: Ասոր վրայ Շէշիւրն սաստիկ բարկացաւ ինծի՝ ըսելով «Շատ յանցաւոր ես դու այս կերպով ընկերդ ծածկելու համար», և սպառնացաւ զիս Գաղղիացուց ձեռքը տալ և գաւազանի հարուածներ իջնելուս տակ. ստուգիւ ես շատ վախցայ այս բոլոր սպառնալիքներէն, և իրմէն հրաման ուզեցի որ բացատրեմ նոր Մամուլուքը ծեծելուս պատճառը: Նա ինծի ըսաւ. Այո՛, խօսէ՛, և ըսէ՛ ինծի ճշմարտութիւնը, ապա թէ ոչ խստիւ պիտի պատժեմ զքեզ, քեզի օրինակ մը տալու համար: Ես ալ ըսի իրեն. Այո՛ ես բան մը չեմ ծածկեր քեզմէ, կ'ըսեմ քեզի ճշմարտութիւնը. դու եղար որ ամէն բան ծածկեցիր ինքնին: Դու զիս մինչև հիմայ վերակացու անուանեցիր և որ ծառայութեանդ մէջ եղող քառանկից Մամուլուքներով, ես կը համարէի որ օր մը երջանիկ պիտի ըլլամ ամուսնանալով քու աղջկանդ հետ, որուն համար ինծի խոստում տուեր էիր, և նոյն իսկ սպարապետն համաձայնեց էր այս բանիս. բայց հիմայ կը տեսնեմ որ նոր ու չար Մամուլուք մը ինծի հրամաններ կու տայ, որուն խոստացեր ես աղջիկդ, առանց ինծի առջուց բան մը բսելու, որպէս զի ես ալ կարենայի անոր հնազանդիլ իրրեք քու կողմանէդ կարգուած, որուն չէի կրնար հնազանդիլ առանց քու որոշ հրամանդ գիտնալու: Ահաւասիկ հոս ներկայ են Մամուլուքներն, հարցուցէք իրենց, թէ ես յանցանք ունի՞մ, թէ՛ երբէք պակասեմ եմ ծառայութեանս մէջ: Այն ատեն նա ինծի ըսաւ. «Է՛ շատ լաւ. ես զինքը անուանեցի

վերակացու, այս է իմ կամքս, պէտք է որ ամէն ոք հնազանդի իրեն, եթէ դու գոհ չես՝ ես զքեզ կու տամ Գաղղիացւոյ»։ Եւ միշտ վախի մէջ էի որ այս խոցաբարոյ մարդն ինծի զաւագանի հարուածներ տայ։ Ըսի իրեն «հիմայ հասկըցայ հրամաններդ, կ'երդնում որ պիտի հնազանդիմ անոնց»։

Բարերարխտաբար, այս ամէն բան լաւ կերպով վերջացաւ առանց զաւագանի հարուած ընդունելու։ Լսեցի պալատի սեւամորթ կնիկէ մը, որ Շէյխ-Էլ-Պէքրին առաջին կինն շատ վշտացեր է՝ այս եղած բոլոր փոփոխութեան վրայ, և իւր աղջիկն միշտ կու ֆար, որ իւր հայրը փոխեց իրեն ինծի հետ կատարելիք ամուսնութիւնը, և ուզեց կարգել զինքը Աբրահամին հետ։

Քանի մը օր վերջը լսեցի որ սպարապետն մեծ պատերազմ մը տուեր է Ապուրիլի քով, և թուրքերն գերի բռնուած կամ սպաննուած են։ Միւրա զօրավարն յարժըկած է թուրքերու բանակին հրամանատար Փաշայի նաւին վրայ և կոտուած է անոր հետ և սուրի հարուածով մը կը տրած անոր երկու մատերը և զինքը գերի բռնած։

Սպարապետն կ'ուզէր դառնալ Գահրէ, և կ'ըսէր թէ կ'երթայ բոլորովին հոն մնալու և ինքզինքը թագաւոր անուանել տալու Եգիպտոսի, և ամէն ոք իրեն վրայ մեծ վստահութիւն ունէր։

Երբ Գահրէն հասաւ, սկսաւ ստէպ ստէպ սեղան տալ քաղըին մեծամեծաց։ Շէյխ-Էլ-Պէքրի՝ հաճոյք ընելու համար սպարապետին՝ միշտ զինին կը խմէր արծաթեայ սկահակով որպէս զի չի տեսնուի։ Նա այնչափ վարժած էր զինի խմելու, որ ամէն օր բերել կու տար երկու շիշ, մին՝ զինի, միւսն՝ օղիի, երկուքը միասին խառնելով կը խմէր ամէն իրիկուն, և բոլորովին կը զինոփնար։ Եւ զինքը միշտ այս վիճակին մէջ տեսայ բովանդակ իւր կեանքին մէջ։

Օր մը, Շէյխին հետ գնացի ճաշելու Բոնապարդ սպարապետին քով¹, սեղանի

վրայ ահագին բազմութիւն կար։ Երբ փոքրիկ դահլիճէ մը կ'անցնէի, տեսայ հոն պարոն Եզգինէսը, և իրեն հետ ուրիշ երկու հոգի սեղանի նստած։ Նա գաւաթ մը կամպանեան գինի հրամցնելով ինձ՝ ըսաւ, « խմէ՛ ասիկայ գէշ չընե՛ր քեզի, Գաղղիոյ ամենէն լաւագոյն զինին է »։ Խմեցի ու սքանչելի գտայ զայն. զիս բռնադատեցին բացարձակապէս երկրորդ գաւաթ մ'ալ խմելու։

Ճաշէն վերջը, ձի հեծայ Շէյխին հետ մէկտեղ տուն դառնալու համար, անցնելիք տեղերնիս միայն հրապարակն էր։ Շէյխ-Էլ-Պէքրի քսանուհինգ Մամլուք ունէր. կամպանեան գինին վրաս չափազանց զուարթութիւն մը բերաւ, խենթի պէս պարել կու տայի ձիուս Շէյխին քով։ Շէյխն անդրադարձաւ զուարթութիւնս, և երբ տուն հասանք՝ մասնաւոր ինծի հետ խօսելու համար հարցումներ ըրաւ։ Եւ գնացի այն փոքրիկ դահլիճը, ուր ամէն երիկուն կը խմէր նա և կը զինոփնար։ Պալատը երթալու անգամ վրան կարողութիւն չկար. նա հարցուց ինծի. « Դու գինի խմեցի՞ր այսօր սպարապետին քով. « Ո՛ր, միայն պարոն Եզգինէսն երկու գաւաթ խմցուց ինծի Գաղղիոյ ամենէն լաւագոյն զինին »։ Այն ատեն ինծի ըսաւ, թէ դու զինով մ'ես, և սպաննացաւ զաւագանի հարուածներ տալ ոտքերուս տակ։ Բայց ես զլուխս կորսնցուցած չըլլալով՝ ըսի իրեն. « Եթէ դու, զժբախտաբար, այս կերպով զիս պատժելու ըլլաս, այն ատեն ես ամենուն պիտի ըսեմ, որ դու ամէն օր զինի և օղի բերել կու տաս, և ամէն իրիկուն կը զինոփնար, իսկ եթէ ոտքերուս տակ հարուած իջնցնել չի տաս՝ այն ատեն բան մը չեմ

1. Տեսայ զինքը Շէյխ-Էլ-Բէքրին քով, Եւ սեղանի վրայ կը ծառայէին ընկերներուս հետ. Ապուր. բիւլաւ. Չինաստանի յախճապակի. Բոնապարդին համար արծաթէ Թաս մը, Բերուեցաւ Շամբէրտինի գինի. Թուրքերն կը խմէին մի և նոյն շիշէն, և շիշերը իրարու անցնելով կ'ըսէին « Ֆիւս'ի քեզ »։ Կայսրն և իւր սպայաւորայն ծալապատիկ նստած էին կրկին բարձի մը վրայ։ (Կամբ. ճեպագր.)

ըսեր, և կ'երդնում ընդի պատուոյ իստ-
քիս վրայ: Ինծի երևցաւ որ վախցեր էր
այս իմ սպառնալիքէս, ուստի խնդիրը
վերջացուց, ինծի ըսելով, թէ «Այս ան-
գամ կը ներեմ, բայց եթէ ուրիշ անգամ
մ'ալ ճանդիպի՝ պատուով կու տամ զքեզ»:
Այս ամէնը լաւ անցաւ, բայց ես միշտ
տոգոհ էի անոր ինծի ըրած անիրաւու-
թեան վրայ:

Կ'երևնար որ սպարապետն զիտաւորու-
թիւն ունէր Գաղղիա երթալու. և իրեն
թարգման պարոն էլիասին ձեռքով՝ երկու
Մամուրը ուզեր էր իւր ծառայութեան
համար: Պարոն էլիասն օր մը եկաւ Շէյխ-
էլ-Պէջրին՝ ուզելու իրմէն այս երկու Մամ-
ուրքները, որ և տուաւ իրեն: Պարոն էլ-
իասն ինծի ալ ըսաւ որ՝ «Եթէ կ'ուզես,
զքեզ ալ սպարապետին քով դնել կու տամ,
Գաղղիացիք լաւ մարդիկ են և բոլորն
ալ ըրիստոնէայ»: Ես ալ պատասխանեցի
իրեն, թէ «Շատ լաւ, վասն զի դու լաւ
գիտես, որ ես այլ ևս երջանիկ չեմ Շէյ-
խին քով», և պատմեցի իրեն ինծի դէմ
անոր ըրած բոլոր անիրաւութիւնները:
Յետոյ, Պ. էլիասն մեկնեցաւ երկու Մամ-
ուրքներով և զիս տունը թողուց՝ ըսելով
ինծի «Հոգ մի՛ ընե՛ր, ես կը մտածեմ
զքեզ»: Գրեթէ ապահով էի անոր այս
գործը յաջողցնելուն վրայ. վասն զի զին-
քը լաւ կը ճանչնայի Սալա-Պէյի քով ե-
ղած ատենէս: Երբ էլիասն հասաւ սպա-
րապետին քով երկու Մամուրքներով միա-
սին, ասոնցմէ մին՝ տեսնելով սպարապե-
տը սկսաւ լալ, վասն զի կը վախէր ան-
կէ, թէ և նա չար չէր: Սպարապետն ը-
սաւ էլիասին «Ես չեմ ուզեր քովս բռնի
մարդ պահել, ահա կու լայ այդ տղան,
ես դարձուր զանի Շէյխին քով, և անոր
տեղ ուրիշ մը առ որ յօժարակամ կենայ
քովս»:
— Էլիասն ըսաւ սպարապետին «Ե-
թէ կը հաճիս, ձեռքս թուղթ մը տալ
առ Շէյխն ուղղեալ, թերեւս կարենամ
առնուլ այն մեծ Մամուրքը՝ որ ամէն
օր ձի կը հեծնայ Շէյխին հետ միասին,
շատ լաւ մէկն է, և է վրացի»: Եւ ըս-
պարապետն տուաւ անոր ձեռքը թուղթ

մը, յանձնելի առ Շէյխն, զիս իւր ծա-
ռայութեանը մէջ առնելու համար:

Նոյն օրը, պարոն էլիասն նամակով մը
եկաւ առ Շէյխին, և քովէս անցնելու ա-
տեն ըսաւ ինծի. «Մի՛ վախեր բնաւ, ե-
կայ զքեզ առնելու»: Եւ մտնելով դահլի-
ճը՝ ուր կը գտնուէր Շէյխն՝ յանձնեց ա-
նոր սպարապետին թուղթը՝ որ զիս կ'ու-
զէր: Այս միջոցին ես կամաւ սննեակս
գնացի՝ որպէս զի զիս կանչել տայ, ինչ-
պէս որ բրաւ ալ: Եւ հաճա եկան ինծի
իմացնելու, թէ Շէյխն զքեզ կ'ուզէ, ես
ալ գնացի առջևը, ուր կարդաց ինծի այդ
նամակը: Ես կամաւ իրեն ըսի. «Չեմ ու-
զեր Գաղղիացուց քով երթալ» և կը փա-
փազմի միշտ քեզի հետ մնալ»: Այն ա-
տեն նա ինծի պատասխանեց, թէ «Բա-
րեկամ, այդ անկարելի է. սպարապետն
կ'ուզէ զքեզ, նոյն իսկ եթէ նա իմ որդիս
ուզէր՝ ես չէի կրնար զայն իրեն մեր-
ժել»:

Իմ կողմանէս ես շատ զոհ էի Շէյխին
տունէն ելլելուս վրայ, վասն զի այլ ևս
երջանիկ չէի հոն այն բոլոր անիրաւու-
թեանց համար գորս ըրաւ նա ինծի նոր
Մամուրքի մը պատճառաւ, որ տգէտ մըն
էր, և ձի հեծնալ անգամ չէր գիտեր: Ես
զիտամբ Շէյխին ըսի որ չեմ ուզեր Գաղ-
ղիացուց ձեռքը իյնալ, և թէ «Շատ եր-
ջանիկ եմ քու ծառայութեանդ մէջ, բայց
միայն քեզի հաճոյք մ'ընելու համար կ'եր-
թամ, յոստալով որ դու վերջէն նորէն զիս
պիտի առնես սպարապետի քովէն»: Նա
աւելցուց, «Այո, ես զքեզ չեմ թողուր,
ամէն օր կու գաս զիս տեսնելու»: Յե-
տոյ սովորութեան համեմատ, համբուրեցի
անոր ձեռք և վերջին ողջոյններս տուի
իրեն, և ծառայիս՝ որ միշտ հետս էր՝ թամ-
բել տուի ձիս, և տալով վերջին բարեկեցի-
քով ընկերացս՝ մեկնեցայ: Երկու Մամ-
ուրքներն որ ինծի հետ եղօր պէս կը
վարուէին, իրրե դժբախտներ՝ սկսան լալ,
տեսնելով վերջին վայրկեանը՝ յորում ջը-
միշտ կը բաժնուէի իրենցմէ:

Իննապարտ սպարապետի ծառայութեան
մէջ մտայ ի... (այսպէս), պարոն էլիասն

տարաւ զիս անոր քով, որ սիրով ընդունեցաւ զիս իւր դահլիճը: Ամենէն առաջ՝ ականջներս քաշեց եւ յետոյ հարցուց, թէ զիտե՞մ ձի հեծնալ, ես ալ՝ այո՛, պատասխանեցի իրեն. դարձեալ հարցուց ինձի, թէ զիտե՞մ սրոյ հարուածներ տալ. ես ալ իրեն պատասխանեցի, ի՛նչ այո՛ եւ, նոյն իսկ շատ անգամ հարուածած եմ Աւարները, եւ ցըցուցի իրեն ձեռքիս վրայ ընդունած վէրքս: Եւ ըսաւ ինձի «Շատ լաւ. ի՞նչպէս կը կոչուիս դու. պատասխանեցի թէ «Եայա»: Նա ըսաւ, « Բայց ասիկայ թրքական անուն մ'է, ի՛նչ էր անունդ վրաստանի մէջ »: — Ես ալ ըսի, թէ այն ատեն Ռուսթամ կը կոչուէի: « Ռուսթամ կ'ուզեմ ըսաւ, որ ասկէ վերջը թրքական անունդ թողուս, եւ առաջուան Ռուստամ անունովդ կոչուիս »:

Յետոյ սենեակը մտնելով՝ բերաւ ինձի դամակեան սուր մը՝ կոթին վրայ վեց խոշոր աղամաններով, եւ զոյգ մը ոսկեզարդ ատրճանակ, եւ ըսաւ ինձի. « Ա՛ռ, քեզի կու տամ ասիկայ, եւ ես վրադ հոգ ու խնամք պիտի ունենամ »: Յետոյ մտցընելով զիս թղթերով լեցուն սենեակ մը, անկէ բոլորը փոխադրել տուաւ իւր առանձնասենեակը. եւ նոյն օրը, երեկոյեան ժամը ութին՝ ծառայեցի ես իւր սեղանին: Ընթրիքէն վերջ ուզեց իւր կառքը՝ քաղքին չորս կողմը պտոյտ մը ընելու համար, ուստի կանչել տուաւ պարոն Լավինել՝ իւր ձիավար ծառան, որպէս զի ինձի լաւ արաք ձի մը տայ թրքական գեղեցիկ թամբով մը, եւ յետոյ ելանք շրջափայտեան, եւ կեցած էի կառքի դռնակին քովը:

Նոյն իրիկունը, նա ինձի ըսաւ. « Ահա ասիկ իմ ննջասենեակս, կ'ուզեմ որ դու դրանս առջև պառկիս, եւ չի թողուս մէկու մը ներս մտնել, ես կը վստահիմ քու վրադ »: Ես ալ իրեն ըսի՝ պարոն Լավինել իրենով՝ որ քովս կեցած էր. « Ես ինք զինքս երջանիկ կը համարիմ սպա-

րապետի վստահութեան արժանանալու համար, եւ աւելի կը մեռնիմ քան թէ կը թողում որ մէկը ներս մտնէ իւր սենեակը, կընաս լիովին վստահիլ իմ վրաս »: Երկրորդ օրը, ներկայ եղայ իւր արդուզարդին՝ իրեն սենեկապանին հետ՝ որ կը կոչուէր Հէքէր: Դիտաւորութիւնս էր ինձի հետ միասին ծառայութեան մէջ մտցնել այն երկու Մամուլները՝ որոնք ինձի այնքան սիրելի էին, եւ մնացեր էին Շէյխ-էլ-Պէքրին քով, բայց, ղօթախտարար, շատ աճապարանքով՝ մեկնեցանք Գաղղիս:

Թարգմ. Հ. Ե. Ա.

Պրանսա ի դարձի՞մ Ալայիոյն կ'անցնին. Բոնապարտ կը հարցնէ Ռուստամի քե ի՛նչպէս կը գտնէ իր ծնած տեղը. « Շատ լաւ. ողիկ երկիր մըն է »: Կը պատասխանէ. — Ալայիոյ մէջ, ուր այգեկոթքի ժամանակ էր, կանայք կը հետաքրքրուին Ռուստամով՝ իր օտարականով մը, ինչ որ տիր կու տայ Պիշէրի ըսելու Բոնապարտի քե Ռուստամ արդէն կը դարպասէ, որոնք Ռուստամը տեսնելով կը սկսին ծիծաղիլ, եւ Բոնապարտ կ'ըսէ « Է՛, դու մեզմէ ասելի ձարտար ես, Պրանսայի մէջ արդէն կանայք քու կողմը ունեցար, միևն մեկը դեռ չուսինք »: — Պիշէրու ցումք կ'ելլեն: Քաղաքին շուրջ իշխանութիւնները Բոնապարտի այցելութեան կու գան: Ռուստամ նախաձեռնակին մէջ զբաղած է իր ատրճանակները լեցնելու: Սեղանատուն երթալու համար զօրավարը դուրս ելլելով դա՛նջնէն « Ի՛նչ կ'ընես, Ռուստամ, կը հարցնէ »: — « Ատրճանակներս կը լեցնեմ. պետք կ'ըլլայ » կ'ըսէ: — « Արաբիս լեռք, կը պատասխանէ զօրավարը, հոս այս գգոշութեանք պետք չկայ »: Նոյն իրիկուն Բոնապարտ Պարիզ կը մեկնի, բողոյ՝ որ հետևողները ետեւէն գան, որոնք հետ ետեւ Ռուստամ: Էքսի քով ատենք յարձակում կը կրեն առաջակներէ, որոնք կը կողպուեն ետեւ Բոնապարտի ար-

1. Վեց օր մնացի իրեն հետ: (Մանօր. ձեռագր.)